Redakcja
Ekspedycja Główna
przy ulicy Zielnej Nr. 29.

# TYGODNIK PRZEMYSŁOWO-HANDLOWY

Ogłoszenia przyjmują się za opłatą po 5 kop. od wiersza, lub za jego miejsce.

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM

## Rolnictwa, Przemysłu i Handlu.

№ 12. Warszawa dnia 11 (23) Grudnia 1872 r. Rok I.

Warunki Prenumeraty:
**w Warszawie**, rocznie rs. 5 kop. 40,—kwartalnie z odnoszeniem do domu rs. 1 k. 35. — **na Prowincji**, rocznie rs. 7 kop. 20, — półrocznie rs. 3 kop. 60, — kwartalnie rs. 1 kop. 80.
Prenumerować można we wszystkich księgarniach i kantorach pism.

Agencje Główne:
**w Petersburgu**, w księgarni B. M. Wolffa,— **w Wilnie**, w księgarni, J. Zawadzkiego,— **w Odessie**, w księg. G. Rousseau,—**w Żytomierzu**, w księg. K. Budkiewicza, — **w Krakowie**, w księg. D. E. Friedleina **we Lwowie**, w księg. K. Wilda,—**w Poznaniu**, w księg. F. H. Richtera



## PRZEGLĄD POLITYCZNO-FINANSOWY.

*Warszawa, 21 grudnia.*

Budżet państwowy austrjacki dla krajów z tej strony Leithy— projekt nowego prawa wyborczego— wreszcie wniosek ministra skarbu o podwyższenie płacy urzędników w służbie państwowej pozostających:— te trzy kwestje zajmują w chwili obecnej uwagę, publiczną w Austrji. Co się tyczy budżetu, takowy na pozór w pomyślnych przedstawia się cyfrach. Dowiadujemy się z niego, że ogólny zapotrzeb państwowy na rok 1873 wynosi poważną summę około 388 miljonów zł. austr. (228 miljonów rs.), że zatem odpowiednio do budżetu za rok ubiegający zwiększony został o 25,579,255 guld. Ważniejsze pozycje takowego są: Dwór cesarski 6,150,000, gdzie nastąpiła podwyżka o 2,500,000 Ministerjum obrony krajowej 9 miljonów i tyleż ministerjum wyznań i oświecenia, udział w wydatkach na potrzeby wspólne z krajami węgierskiemi, odnoszący się głównie do potrzeb wojennych 78 miljonów, wreszcie dług państwowy i jego obsługa urzędowa 97 miljonów guld. Na pokrycie tych wydatków, minister skarbu preliminuje z *podatków stałych* 35 miljonów; a mianowicie, z podatku gruntowego 36 mil., z podatku budowlanego 20 mil., z podatku od zajęć i przemysłu 8 mil., z podatku dochodowego 20 mil., *z dochodów celnych* 23 mil., *z dochodów niestałych* 56 mil., a mianowicie z podatku gorzelanego 7 miljonów, z wina i nalewek 4 mil., z podatku od browarów 21 mil., od rzezi 4 miljony, z podatku od cukrowni 11 mil., z innych źródeł 6 miljonów. Dochód stemplowy obliczony jest na 13 mil., opłaty ze źródeł sądowych 29 mil., wreszcie zasób skarbowy poozstały z końcem 1872 wykazany na przeszło 30 miljonów. Jakkolwiek podaki te srogo są wyciągnięte, cały ich ciężar bowiem spada na prowincje z tej strony Leithy leżące, pierwszy raz jednak nietylko nie wykazuje niedoboru, ale nawet przewyżkę dochodów nad wydatkami w ilości 3,467,512 guld. zjawisko w finansowych dziejach Austrji niepamiętne bez konieczności uciekania się do pożyczki. Prasa austrjacko-niemiecka, z uniesieniem radości opiewa pochwały ministra i gabinetu, przewidując w tym fakcie pomyślny wpływ na życzliwe przyjęcie i reformy wyborczej, będącej dziełem tegoż samego gabinetu. W punkcie jednak dotyczącym nowego prawa wyborczego zdania wiernokonstytucyjnego (czytaj niemieckiego) stronnictwa cokolwiek są podzielone. Dwa mianowicie względy, podkopują urok oczekiwanej reformy, na której Minister niemiecki mieniący się liberalnym, opiera nadzieje ustalenia swej przewagi. Przedewszystkiem w nowym projekcie utrzymanym jest podział na kurje, a tym sposobem warunki umożebniające napływ nowych elementów niemieckich do Izby, są poniekąd pomiarkowane, zamiast bowiem oczekiwanego podwojenia liczby członków z 203 na 406, przybędzie tylko 120 nowych posłów, a i z tej liczby znaczna część przypadnie na wielką własność; powtóre, niewiadomo dotąd, czy prawo wyborcze i do Galicji zastosowanem będzie, a niepewność ta chmurzy oblicza niemieckich patrjotów. Według wszelkiego jednak prawdopodobieństwa, Galicja niezdoła uniknąć pochłonięcia. W gruncie rzeczy nie byłoby nic w tem złego, gdyby liczba przedstawicieli galicyjskich zwiększoną została przyczynkiem pierwiastku narodowego z pośród ludności miejskiej i mieszczańskiej wybieranego, lecz nieoświecenie warstw niższych, uległość wpływom biórokracji, zkądinąd znowu w małych miasteczkach przewaga ludności żydowskiej, niezbyt gorące dla narodowości słowiańskiej żywiącej uczucia—wszystko to poddaje w wątpliwość pożyteczność rezultatów, z nowej reformy dla Galicji wyniknąć mogących. Podwyższenie płacy urzędników, czyli tak zwanych w Austrji dietarjuszów, ta bowiem nazwa stosuje się do wszystkich, począwszy od kancelisty a skończywszy na ministrze pobierającym płacę ze skarbu państwa, jest niezbędną koniecznością w obec nadzwyczajnego poskoczenia ceny wszystkich potrzeb życiowych. Propozycja ministerjalna, szczodrobliwie jest nakreślona. Najniższa płaca urzędnika wynosić ma 500 guld. co dla niektórych wydziałów służby publicznej, np. oświecenia, stanowi podwyżkę blizko 66%; najwyższa płaca ministrów 12,000 guldenów, lecz ci ostatni pobierają oprócz tego wynagrodzenia na koszty reprezentacji, mieszkania i utrzymanie takowych, oraz inne emolumenty, stanowiące razem z pensją około 25,000 guldenów.

W Niemczech, a mianowicie w Prusiech, widocznem jest, systematyczne dążenie do unifikacji przez podciągnięcie państw pojedynczych głównie zaś południowych pod jednostajną kodyfikację i ustrój prawny. Obecnie obraduje w Berlinie komisja federacyjna, złożona z przedstawicieli wszystkich państw składowych cesarstwa, nie wyłączając i południowych (Baden, Wirtemberg, Hessen-Darmstad i Bawarja) zajmująca się właśnie uregulowaniem stosunków prawnych, a mianowicie utworzeniem jedynego dla całych Niemiec sądu najwyższego, mającego zasiadać w Berlinie, lub Lipsku i rozstrzygającego w ostatniej instancji wszystkie spory sądowe.

Inna jednak kwestja, aniżeli unifikacja Germanji, lub też ustąpienie Bismarcka z prezesostwa gabinetu pruskiego, zajmuje i niepokoi w tej chwili świat finansowy niemiecki. Chcemy tu mówić o zamierzonych obostrzeniach przez Bank pruski, odnośnie do nowych stowarzyszeń przemysłowych akcyjnych. Hasłem do tego zaniepokojenia była pogłoska fałszywa, czy też prawdziwa, o uformowaniu przez dyrekcję Banku, listy nowo otwartych stowarzyszeń i spółek wypuszczających w obieg papiery akcyjne, którym Bank zamierzył stanowczo odmówić jakoby kredytu i nie przyjmować w zastaw żadnych tego rodzaju papierów. Jakkolwiek w tej mierze nie nastąpiło dotąd żadne urzędowe zawiadomienie, wnosząc jednak z całéj treści działań bankowych, widocznem jest, że zasada ta, będąca prawem doraźnem dla ogromnéj ilości posiadaczy tych papierów, jest wprowadzoną w wykonanie i podkopuje od razu wartość nietylko moralną, ale nawet giełdową samych papierów i przedsiebierstw takowe emitujących.

Pokazuje się ztąd, że Bank pruski, jako instytucja państwowa, czuł się w konieczności, w obowiązku moralnym chwycenia się tego drastycznego środka, by raz położyć tamę wyuzdanemu już i gorszącemu szałowi założycielskiemu, zagrażającemu upadkiem niewinnym ofiarom, które uniesione wirem, składają ostatni grosz w paszczę oszustwa, a przynajmniéj lekkomyślności. Krok ten banku jest ostrzeżeniem—dla jednych i dla drugich, dla założycieli i dla uczestników, lecz ze stanowiska czystéj logiki i zasad bankowych uważany, ma po sobie wszystkie cechy nadużycia władzy i przewagi przysługującéj niestety wszystkim instytucjom publicznym, powagą władzy państwowéj osłoniętym. Bank w ścisłem powołania swego znaczeniu, nie jest i być nie może nauczycielem i kapłanem cnoty i moralności handlowéj. Jakkolwiek zasad tych w działaniach swych ściśle przestrzegać powinien, niema prawa stawiać się na piedastale kierownika handlu i spekulacji, które same własnym ciężarem regulować się powinny. Nadmiar produkcji i spekulacji miarkuje się naturalnemi środkami — prawo zaofiarowania i żądania jest tu najwyborniejszym i nieomylnym moderatorem. Jedyne środki jakiemi bankowi posługiwać się wolno stanowią odmówienie dyskontowania papieru, którego podpisy nie przedstawiają dla banku dostatecznéj pewności, lub też środek ogólniejszy, podwyższenie stopy skupu w razie wyczerpywania się zasobu gotowizny. Lecz środkom tym specjalnym nadawać charakter ogólny, podnosić je do zasady stosowalnéj, do całéj kategorji przedsiebierstw w tym lub owym powstałych perjodzie, jestto nadużycie równie krzyczące, jak np. obowiązkowe zmuszenie ludności, do poczytywania papierów tegoż samego banku, za doskonałe równoważniki i złota srebra, chociaż w rzeczywistości bynajmniej nie są takowemi. Skutkiem tak nieprzyjaznego zachowania się Banku pruskiego, w obec oraz kolosalnych zobowiązań, przypadających do niszczenia z terminem końcowym bieżącego roku, na giełdzie berlińskiéj wywiązał się popłoch, przez cały ubiegły tydzień trwający, który tylko z paniką kryzysową 1856 r. porównaćby można. Najwyborniejsze papiery wartościowe nie wzbudzały zajęcia i współczucia, traktowano je jeżeli nie ze wstrętem, to z obawą i niedowierzaniem, wszyscy chcieli sprzedawać by jakimkolwiek sposobem zwiększyć zasoby gotowizny w przewidywaniu gorszych następstw. Według ostatnich wiadomości z Berlina (Czwartek 19.) ten stan rzeczy polepszył się cokolwiek, jednakże groźne niebezpieczeństwo stanowczo jeszcze nie minęło. Z obchodzących nas bezpośrednio wartości notowano: Pożyczka premiowa 1864 r. tal. $128^1/_4$. z r. 1866 tal. $125^3/_4$, obie na gotowiznę, Obligi skarbu Kr. P. $74^1/_4$, mniejsze Certyfikaty polskie lit. a (300 fr.) 94. Obligacje cząstkowe (500 złp.) 102, Listy zast. 3 em. $75^1/_2$, L. z. 5% 76, Listy likw. $63^1/_2$, akcje Wied. $89^3/_4$, obl. W. Terespol. 90—91. Warsz. Wied. większe i mniejsze II em. $94^3/_4$. III em. $93^1/_2$. IV 94 Akcje B. hand. w Warsz. 124. Półimperjał Tal. 5 sgr. $16^1/_2$. Banknoty rosyjskie 82.

Pod wpływem wstrząśnienia miotającego giełdą berlińską i wiedeńska jéj siostra, w wielu względach od tamtéj zależna, gorączkowe przebywa chwile. Każda konwulsja berlińska wykrzywia oblicze i wykręca wnętrzności Wiednia, który nie ma dość siły by wywikłać się z téj rozpaczliwéj zależności, ani dość rezygnacji, by poddać się jéj w milczeniu. Wiadomości z giełdy wiedeńskiéj 17 i 18 czuć kryzysem, a jakkolwiek pod koniec 18 stan rzeczy nieco się poprawił, wszelako za nader niepomyślny uważanym być może, sądząc z notowania tych papierów, które za wskazówkowe wartości na giełdzie wiedeńskiéj są uważane. I tak, akcje kredytowe spadły stosunkowo do notowań z d. 18 o $6^1/_2$ (kurs ostatni 326). Banku anglo-austrjackiego około 9 guld. i w tym stosunku wszystkie inne wartości. Kurs wekslowy. (3 mce) płacono: Frankfurt 100 fl. połud. 92,50 guld. austr. Paryż 100 fr. 42,80 guld. Hamburg 100 mar. bank 80,40 guld. W monecie: Napoleony 8,78, Rub. sr. 1,49.

Finansowy horyzont giełd zagranicznych z wyjątkiem paryzkiéj, ciągle bywa zachmurzony. Ciężkie warunki jakie Bank pruski stawia przy dyskontowaniu weksli, nawet pierwszorzędnych i lombardowaniu walorów nietylko spekulacyjnych, ale i najlepiéj akredytowanych Bankowych instytucyj, brak gotówki w operacjach giełdowych Wiednia w większych rozmiarach występujący, odbijają się w codzień się zmieniających postawach giełdy wiedeńskiéj i berlińskiej, na których kilkakrotnie w zeszłym tygodniu znaczne były różnice kursowe w kierunku zniżkowym i aczkolwiek kursy w skutek usiłowań podbijaczy się poprawiły, zawsze takie nadzwyczajne wstrząśnienia głównych rynków giełdowych, niepomyślne rokują rezultaty dla ogólnego położenia interesów międzynarodowych.

Pod naciskiem takim giełda nasza jak najostrożniéj postępować musi i nic samorodnego utworzyć nie może, opierając się jedynie na danych, dostarczanych im w kurscetlach zagranicznych. Dla tego też wszystkie waluty zagraniczne trzymane były w podwyżce, głównie weksle na Berlin i Londyn, z których pierwsze podrożały o $^1/_6$%, drugie o 1 kop. w kursie płatnym, Paryż płacony był nieco drożéj bo po 87, $37^1/_2$. Jedna dewiza wiedeńska przostała przy niezmienionym kursie w żądaniu. Obroty w cyfrach okrągłych są następujące:

| | Talarów | Londynu | Paryża | Wiednia |
|---|---|---|---|---|
| D. 16 b. m. | 42000 | Ł. 1850 | fr. 25000 | fl. 12000 |
| „ 17 „ | 50000 | „ 500 | „ 55000 | „ 7300 |
| „ 18 „ | 28000 | „ 3100 | „ 2500 | „ 8000 |
| „ 19 „ | 60000 | „ 500 | „ 22000 | „ — |
| „ 20 „ | 30000 | „ 1500 | „ 10000 | „ 50000 |
| „ 21 „ | 25000 | „ 2200 | „ 24000 | „ 64000 |

Papiery publiczne w zwyczajnych poruszały się obrotach, bez znacznego ożywienia. Kursy mało ruchliwe skończyły z obniżką dla Listów zastawnych i z podwyżką dla Listów likwidacyjnych. Obroty były następujące:

| | L. z. 4% 1 S. | 2 S. | L. z. 5% | L. m. | L. lik. |
|---|---|---|---|---|---|
| 16 b. m. | — | — | 12000 | 8000 | 33500 |
| 17 „ | — | — | 41000 | 13000 | 15000 |
| 18 „ | — | — | 18000 | 11000 | 6000 |
| 19 „ | — | — | 21000 | — | 10000 |
| 20 „ | — | — | 10000 | 3000 | 5000 |
| 21 „ | — | — | 8000 | 23000 | 5500 |

# KORESPONDENCJE I SPRAWOZDANIA.

**Warszawa**, *d. 21 grudnia (Sprawozd. tyg. o zbożu i produktach)*. Średnie mrozy obecnie u nas już się ustaliły, brak jednak dostatecznych śniegów, w obec poprzedniej zbytniéj wybujałości ozimin, nieprzestaje budzić obaw o przyszłe urodzaje. Za granicą na zachodzie, nieprzyjazny dla pól stan powietrza, rolnikom tamecznym bardziej jeszcze dotkliwie daje się uczuwać.

Zboże i nasiona: W tygodniu ubiegłym dowozy pszenicy na targu naszym wynosiły około 2000 korcy, tyleż prawie co w poprzedzającym; przy znacznym popycie zwłaszcza ze strony młynarzy ceny trzymały się mocno, pozostając jednak prawie niezmiennie przy rs. 9.45—$9.67^1/_2$ za korzec 242 funt. wyborowej, 7.80—9.30 pstrej i dobrej, a 7.50—7.80 smolnej i pośledniej. Żyta dowozy koleją petersburską i w ogóle bardzo szczupłe wynosiły nieco mniej jak w zeszłym tygodniu (około 4000 korcy), przy dobrej chęci kupna wyczerpano zupełnie dawniejsze nawet zapasy, ceny też w przecięciu uległy podwyżce, płacono bowiem korzec 232 funt od rs. $5.32^1/_2$ — 5.35 a młynarze do 5.40 (w zeszłym tygodniu rs. 5.05 — 5.40). — Jęczmienia dowóz nieco większy jak w zeszłym tygodniu około 1500 korcy, płacono za 2-rzędowy rs 4.20—4.35 za 4-rzędowy rs 3.85—4.05. Owsa dowieziono około 3000 korcy, płacono korzec rs 2.20 — 2.55. Tatarki przywieziono około 300 korcy, płacono po rs 4.15—4.30 chęć kupna słabsza.—Grochu przywóz około 300 korcy, przy małym popycie płacono cukrowy 4.50 — 5, polny 3.75—4.05 pośledni na paszę 3.15 — 3.30; fasola korzec rs. 7.20—7.50. — Mąka pszenna 000 korzec rs 2.65—2.70, 00 rs 2.30 —2.35, I rs 2.10—2.20, II rs 1.75—180; żytnia pytl. Nr 1 2 rs 1.20—1.30—w ogóle bez zmiany. —Ziemniaki rs 1.—1.35.—Rzepak (przybyło 5 wagonów z dostawy terminowej) po rs 7.40—7.50; siemię lniane (3 wago-

ny z dost. term.) po rs 7.50. Makuchy rzepakowe, dowóz około 1.400 centn. po rs 2; lniane około 800 centn. po rs 2.40. — Ziemniaki po rs 1—1.35.

Okowity cena hurtowa wiadra rs 4.23$\frac{1}{2}$—4.32, garnca rs 1.39—1.40$\frac{1}{2}$.

Cukier. Ruch w obrotach tym artykułem w tygodniu ubiegłym był na rynku naszym nader ożywiony, tak z powodu wzrostu żądania na spożycie przy świętach nadchodzących jak i wywozu do Rosji; posiadacze też trzymali się cen wyższych. Notujemy: Hermanów; Łyszkowice rs 397$\frac{1}{2}$—4; Sanniki, Ostrów Guzów, Walentynów żądają rs 4.05, Oryszew rs 4; Konstancja, Leonów 3.95 — 3.97$\frac{1}{2}$ Czersk, Sokołów, Mniszew 3.90; Józefów rs. 3.93$\frac{1}{2}$ z term, 2-m. Krasińca sprzedano 1000 pudów po rs 3.15, Sannik partję po 3.97$\frac{1}{2}$.

---

**Petersburg**, *14 grudnia*. Przy ciągle ospałem usposobieniu, rynek nasz od czasu ostatniego sprawozdania nie przedstawiał nic nowego.

*Mączka* krystaliczna: Za towar miejscowy oraz z dostawą w grudniu, nabywcy nie dają więcéj nad rs. 5.50; natomiast na dostawę w lutym, marcu i kwietniu chętnieby dawano po rs. 5.65 a może nawet po rs. 5.70, gdyby posiadacze okazali skłonność do przyjęcia téj ceny. W ubiegłym tygodniu nie przyszło do żadnéj tranzakcji.

*Faryna*, z powodu, że spożywcy zakupów dawniejszych, obficie na cały tydzień w towar zaopatrzeni byli, ceny zostawały pod naciskiem i nie dawano za marki pierwszorzędne więcéj nad rs. 5.60. Pod koniec jednak tygodnia znaleźli się nabywcy po rs. 5.65 i po téj cenie dokonano dość znaczne sprzedaże. Notujemy: Czersk, Michałów, F. S. i F. D rs. 5,65, Krasiniec rs. 5,60, Łanięta rs. 5.57$\frac{1}{2}$, Młodzieszyn rs. 5.25. Na późniejszą dostawę ofiarują za Michałów rs. 5.55.

*Rafinada*: Jak to już nadmienialiśmy, rafinerzy pozostawili ceny swoje i na grudzień; skutkiem tego marki miejscowe chętnych znajdują nabywców, gdy tymczasem inne mniéj były żądane. Dokonane obroty przedstawiają ceny następujące: Walentynów rs. 7.05—7.15, Ostrów rs. 7, Brodzki rs. 6.55, Łopuchin rs. 6.60, Wajnsztajn rs. 6,55.

---

**Gdańsk**, *d. 16 grudnia. (Sprawozd. tygodn).* Przez większą część tygodnia mieliśmy powietrze dżdżyste, od dwóch dni zaś dość ostry mróz przy wietrze północno-zachodnim.

Tranzakcje zbożowe w całéj zachodniej Europie i w tym tygodniu pozostały bez wszelkiego ożywienia, ceny zaś żadnéj wybitnéj nie miały tendencji.

W Anglji ogromny dowóz zboża zagranicznego, przy małym pokupie, powiększa z dnia na dzień zapasy spichrzowe, obniżenie cen przeto byłoby prawdobodobne, lecz z drugiej strony, zła kondycja pszenicy krajowéj, nienormalny, skutkiem długotrwałéj niepogody stan ozimin, i nieukończone prace polne mało właścicieli do ustępstw usposabiają.— Targi przeto słabe, lecz zeszłotygodniowe ceny pszenicy utrzymały się prawie bez zmiany, jęczmień o $\frac{1}{2}$ szylinga tańszy, groch cokolwiek więcéj żądany.

We Francji położenie targów zbożowych również niejasne momentalnie wprawdzie, w skutek wielkich zobowiązań terminowych i braku dowozów krajowych; ceny zeszłotygodniowe się utrzymały, a na niektórych placach prowincjonalnych nawet się wzmocniły, lecz opinja, że zbiory w Francji w tym roku nadzwyczaj były świetne, rychłej reakcji spodziewać się każe.

Podług statystycznych obliczeń zebrała bowiem Francja w tym roku 88 milljonów centnarów pszenicy.

Do zasiewów i dla konsumcji 13 miesięcznéj potrzeba 76 miljonów centnarów—wyexportowano od 1 września do Anglji, Belgji i Szwajcarji 3 miljona, lecz importowano przez Marsylję około $\frac{1}{2}$ miljona centn., pozostałoby zatem jeszcze około 8$\frac{1}{2}$ miljona centnarów na export. Jeżeli obrachunek ten, chociaż tylko w przybliżeniu jest prawdziwy, to teraźniejsza chwiejność targów, zupełnie jest usprawiedliwiona.

W Belgji, Holandji i Szwajcarji, ceny bez zmiany i tylko na niektórych targach wyjątkowo się wzmocniły.

Pomimo małych zawsze jeszcze dowozów, pokup na naszym placu przez cały tydzień pozostał słaby, ponieważ ceny zagraniczne, mianowicie w Anglji, w stosunku do naszych jeszcze są za nizkie i export tam dotąd niemożebniają. Wszelkie gatunki pszenicy były zaniedbane, tak że nawet przy ustępstwie 1 tal. na tonnie, nie zawsze jeszcze znajdowały odbiorców.

Żyto mało żądane i o $\frac{1}{2}$ tal. na tonnie tańsze.

Groch i jęczmień, przy małym odbycie bez zmiany.

Sprzedano w tym tygodniu pszenicy tonn 850, żyta tonn 160.

Płacono za 2000 f. wag cel. (czyli 1 tonnę) Za korz. war.

| | Wagi hol. | Tal. | Wag. pol. | rs. k. | rs. k. |
|---|---|---|---|---|---|
| Pszenicy białéj | 124/5.128. | 82—84 | 233/5. 241. | 8.89. | 9.11 |
| „ wys.ps.szkli. | 123.130. | 80—83$\frac{1}{2}$ | 231 245. | 8.67. | 9.00 |
| „ jasno pstrej | 126.129. | 81 83 | 237.—243. | 8.78. | 9.01 |
| „ pstréj | 119.123. | 74—77 | 224.—231. | 8,01. | 8.33 |
| Żyta krajowego | 120.124. | 51$\frac{1}{2}$53$\frac{1}{2}$ | 226.—233. | 5.38. | 5.50 |
| Jęczmienia 2rzę. | 112.118 | 47—51 | 211.—222. | 4.49. | 4.93 |
| „ 4rzęd. | — — | — — | — — | — | — |
| Grochu biał. podług gat. | | 43—44$\frac{1}{2}$ | | 4.67. | 4.83 |

*Aleksander Makowski i S-ka.*

---

**Wrocław**, *19 grudnia*. Ostatnie dni ubiegłego tygodnia sprowadziły nam 5 stopni mrozu i odtąd tyle śniegu spadło, że wszystko już zimową przybrało postać.

Z Anglji, donoszą że tam nareszcie słoty ustały i suche powietrze z przymrozkami zapanowało, a rolnicy tamtejsi zamierzają jeszcze o ile możności przerwane siewy kontynuować. Dowozy targowe w tym kraju ciągle jeszcze bardzo małe były, lecz za to z zagranicy, dość znaczna ilość zboża przybywała. Gdy jednak wiedzą, że zima wkrótce te dowozy wstrzyma, usposobienie zawsze utrzymuje się stałe, a zniżenie dyskonta angielskiego banku niezawodnie ożywi spekulację w handlu.

We Francji dowóz na targi znacznie był większy; piękne ziarno pszenicy niezmienne utrzymało ceny, lecz pośledniejsze w stosunku do przeszłego tygodnia o jeden frk. płacono taniej.— W Paryżu jednak mąka znów wyżej płaconą była, czego powodem wielkie rzek wylewy, niemniej jak dostawy na termin zakupionej mąki.

W Belgji dowóz na targi dosyć był dobry i sprzedaż łatwa przy niezmiennych cenach. Holandja w głębokiej spoczywa stagnacji, od chwili jak z Rosji dowozy ustały; ceny jednak dosyć utrzymują się stałe. Nad Renem i w południowych Niemczech żadnego w przeszłym tygodniu nie było ruchu, a pokup tem był mniejszy, że młynarze z powodu wylewów mleć nie mogą w skutek czego też ceny ustąpić musiały.

Niemniej środkowe i północne Niemcy, pod wpływem stagnacji zbożowego handlu w sąsiednich krajach, bardzo mało ożywione były, usposobienie znacznie osłabło, lecz ceny pomimo to utrzymały się stale.

Zresztą i bliskość świąt niemałą odgrywa rolę w tem chwilowem wstrzymaniu ruchu, który może z nowym rokiem tem większego nabierze życia.

Na ostatniej giełdzie naszej przy stałem usposobieniu, notowano 1000 kilogr. pszenicy na ten miesiąc 15 tal.; tyleż żyta na ten miesiąc 58$\frac{3}{4}$ tal.; na grudzień-styczeń 57$\frac{3}{4}$ tal.; na kwiecień-maj 57 tal.

Targi nasze przy średnim dowozie, prawie niezmienne utrzymały ceny, lecz tylko piękne ziarno pszenicy i żyta dobry znalazło pokup. Jęczmień i owies słabiej; groch—bez popytu; rzep' stale; koniczyny słaby pokup.

Notowano:

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Pszenicę | za 100 kilo. | białą | 7 | — | 9$\frac{1}{8}$ | tal. |
| „ | „ | żółtą | 7 | — | 8$\frac{1}{2}$ | „ |
| Żyto | „ | — | 5$\frac{1}{6}$ | — | 6$\frac{1}{8}$ | „ |
| Jęczmień | „ | — | 4$\frac{3}{4}$ | — | 5$\frac{1}{2}$ | „ |
| Owies | „ | — | 4$\frac{1}{6}$ | — | 4$\frac{5}{12}$ | „ |
| Groch | „ | — | 5 | — | 5$\frac{1}{2}$ | „ |
| Wykę | „ | — | 4$\frac{1}{6}$ | — | 4$\frac{1}{3}$ | „ |
| Łubin | „ | żółty | 3$\frac{1}{12}$ | — | 3$\frac{1}{8}$ | „ |
| | | niebieski | 3 | — | 3$\frac{1}{4}$ | „ |
| Rzep' | „ | | 9$\frac{1}{2}$ | — | 10$\frac{1}{4}$ | „ |
| Rzepik | „ | | 9 | — | 9$\frac{5}{6}$ | „ |
| Koniczynę | za 50 kilo. | białą | 17$\frac{1}{2}$ | — | 21$\frac{1}{2}$ | „ |
| | | czerwoną | 14$\frac{1}{2}$ | — | 16$\frac{1}{2}$ | „ |

Okowita spokojnie, za 100 litr. 100% Tral. w miejscu 18$\frac{1}{6}$ tal.; na ten miesiąc 18$\frac{1}{12}$ tal.; na kwiecień-maj 18$\frac{5}{12}$ tal.

Banknoty austrjackie 91$\frac{1}{4}$ tal. za 150 flor. Banknoty rosyjsko-polskie 81$\frac{3}{4}$ tal. za 90 rs.

*Bank Rolniczo-Przemysłowy Kwilecki, Potocki i Sp. Filja Wrocławska.*

---

## ZAPOWIEDZIANA
## PIĄTA WYSTAWA POWSZECHNA
## 1873 r.

W przekonaniu, że korzyść zwiedzających wystawę powszechną i czytających o niéj, zależy od sposobu zwiedzania i opisania jéj i może być znaczną lub żadną, postanowiłem przedmiot ten na czas pod nią i wyjaśnić więcej niżeli jednym artkułem, jeżeli tego będzie potrzeba.

Nazywanie wystaw szczególnie powszechnych, od miejsc w których się odbyły, jest mylne. Pierwsza wystawa powszechna, od byta w r. 1851 nie byłaby straciła charakteru swego ani na wartości swojej, jeżeliby zamiast w Londynie, —w Southampton urządzoną została; a dwie odbyte w Paryżu, jeżeliby się w Wersalu były odbyły. Zamierzona w Wiedniu, nie byłaby Lincową ani Budową, jeżeliby się w Lincu, albo w stolicy węgierskiéj Buda naprzeciw Pesztu, odbyła. Pierwsza i trzecia wystawa powszechna nie były angielskiemi, chociaż się w Londynie odbyły, i nie mogły być angielskiemi, skoro były powszechnemi. I one i inne dwie, t. j. druga i czwarta w któréj czynny udział brały wszystkie narody cywilizowane, były wystawami powszechnemi. Jak pierwsza i trzecia nie były angielskiemi, a druga i czwarta francuzkiemi, pomimo stolic krajowo-narodowych, w których się odbyły, tak i zamierzona w Wiedniu, czyli z rzędu piąta nie będzie wiedeńską, an austrjacką.

Miejsce, w którem się wystawa powszechna odbywa, przyczynia się o tyle do jéj powodze-

nia, o ile dowóz do niego osób i towarów i rozmieszczenie ich w niem są łatwe i odpowiednie celowi i przyjętym wymaganiom. Miasta stołeczne nie są pod tym względem lepsze od miast portowych. Przeciwnie miasta portowe przedstawiają pod wielu względami więcéj swobody niżeli strupieszałe, pełne niesłusznych pretensyj stare zalotnice, jakiemi jest większa część stołecznych miast europejskich. Z natury rzeczy wynika, że w urządzeniu wystawy powszechnéj w mieście stołecznem, mają przewagę nad głosami znawców przedmiotu, uprzywilejowane głosy nieznawców. Każde czyste, dobrze utrzymane miasto portowe, jest zdrowsze, więcéj przestrone i przez niższą cenę mieszkań i żywności dogodniejsze od stolicy dla ludzi, którzy się nie dla obrad politycznych, badań archeologicznych lub historycznych, ale dla postępu współczesnéj kultury zgromadzili. Niżéj zobaczymy, że osoby mające wpływ na urządzenie zamierzonéj piątéj wystawy powszechnéj, właśnie główny jéj cel zapoznają i uważają ją przeważnie, za środek tylko do układania historji wynalazków. Pożytki ekonomiczne, są najbliższemi z potrzebnych i mających być przez wystawę powszechną osiągniętemi. Do nich prowadzi nauka i ona tylko, ale nauka zmierzająca prosto do pożytku.

Niemcy nazywają wystawa ni świata (Weltaustellung) wystawy powszechne. Przeważną częścią świata ziemskiego są lądy i oceany. Zapytać tedy wolno: czy próbki kultury istniejącéj w Andach, Kordyljerach, albo czynnéj, na téj lub owéj części Oceanu wielkiego są Andami, Kordylierami, Oceanem wielkim, albo przynajmniéj ich obrazem? Na wystawie powszechnéj nie chodzi o przedstawienie świata ziemskiego, ono jest na niéj niepotrzebne i niemożebne; dlatego wystawa powszechna nie jest i nie może być wystawą całego świata ziemskiego ani stołecznego. Ona jest wystawą powszechną przenośnych płodów kultury. Proszę przełożyć na język francuzki lub angielski, wyraz niemiecki Weltausstellung, a uwydatni się śmieszność tego wyrazu.

Nazwa przedmiotu nie jest najważniejszą jego stroną, ale nie jest bynajmniéj ostatnią. Dowodem tego zwyczaj powszechny tworzenia nazwy dla nowych przedmiotów ze źródłosłowów greckich, czasem z łacińskich i wielka wygoda z temi nazwami, chociaż zanim się upowszechnią bywają trudne do pamiętania i są przed upowszechnieniem się dla większości niezrozumiałe. Robię tę uwagę pisząc o przyszłéj wystawie powszechnéj, bo ktokolwiek jéj opisem, publiczności ze swego zwiedzenia jéj, sprawę zdawać będzie, dozna potrzeby użycia wyrazów obcych, do oznaczenia niektórych przedmiotów technicznych. Czy nie wiedząc polskiéj ich nazwy, lub nie mogąc jéj sobie w potrzebnym czasie przypomnieć, ma dla tego na chybił trafił, nadawać im nowe nazwy i upowszechniać je pomimo istnienia dawniejszych ich nazw polskich. Hojność ta jest niepotrzebną i zupełnie zbyteczną. Nietylko nasi pisarze, choćby byli technikami i miłośnikami kultury, nie są biegłymi w każdéj czynności technicznéj i każdego płodu kultury,—wiem z doświadczenia, że piszący w innych językach trafiają na przedmioty, których nazwać nie umieją. Mając dzieła techniczne i słownik technologiczny niemiecko-francuzko-angielski, łatwo jest w każdym z tych trzech języków, dojść do najzupełniejszego wyjaśnienia nazwy i natury każdego przedmiotu technicznego. Bardzo potrzebnym jest słownik techniczny polsko-rusko-niemiecki, rozumie się trzechtomowy, czyli jednotomowy dla każdego z tych języków, dla odszukania podług nazwy przedmiotu technicznego w jednym z tych języków, nazwy jego w drugich dwóch językach.

Każda wystawa, szczególna, pod względem towarów lub kraju wystawiającego, czy powszechna, ma dwie strony i przedstawia dwa pożytki. Z jednéj strony jest podobną do jarmarku i nastręcza pożytek kupiecki, zarówno dla wystawiających jak zwiedzających. Z drugiéj jest pomysłem nowym, wyszłym podobno ze Zjednoczonych stanów północnéj Ameryki, jest zawsze wielkim środkiem naukowym ekonomicznym, czasem etnograficznym zarazem. Kupieckiéj strony wystawy powszechnéj, zamierzonéj, w Wiedniu i płynącego z niéj pożytku kupieckiego nie umię lepiej wykazać, niżeli zdolają specjalni znawcy téj części. Oni spełnią to zadanie, w czasie dla niego właściwym. Ekonomiczno-naukowa strona zaś piątéj wystawy powszechnéj może być z pożytkiem przed jéj otwarciem roztrząsana.

Czwarta wystawa powszechna, odbyta w Paryżu w r. 1867, celowała przedewszystkiem paradą. Większość sprawozdawców piszących o niéj, była tak porwaną tym jéj charakterem, że na czele wszystkiego, zamiast stopnia użyteczności do swego celu gmachu zbudowanego do pomieszczenia płodów wystawionych, stawiała piękność tego gmachu. Acz ładniejszy od bardzo skromnego budynku trzeciéj wystawy powszechnéj, odbytéj w Londynie w r. 1862, nie był on wcale pięknym, odpowiadał jednakże swemu celowi lepiéj, niżeli długa szopa angielska, w któréj się mieściła trzecia wystawa powszechna. Drugim przedmiotem, niezasługującym na tak wielką uwagę sprawozdawców jaką go zaszczycili, były garkuchnie, restauracje, kawiarnie i t. d. w ogóle miejsca posiłku urządzone sposobami narodowemi, więcéj teatralnemi niżeli podobnemi do najlepszych rzeczywistych. W wystawie powszechnéj z r. 1867 górowała parada nad wszelkim pożytkiem, a zatem i nad nauką. Ta ostatnia nie była celem wystawy i została uznaną za rzecz podrzędną, niegodną uwagi. To lekceważenie nauki, uosobione w generale Bazaine, opłaciła Francja upadkiem potęgi swojéj w walce z potęgą wiedzy, uosobionéj w generale Moltke, żartobliwie dla swego miłośnictwa wiedzy generałem Bakałarzem nazywanym. Prócz złego, którem jest każda wojna i które z niéj następnie płynie, odznaczyła się wojna prusko-francuzka wielkim pożytkiem. Ona zniszczyła pośrednio i bezpośrednio w całym świecie cywilizowanym, stęchłą atmosferę rutyny i zastąpiła ją atmosfera moralną, odświeżającą się nieustannie przez postęp nauk. Jakby z rozkazu ucichli zupełnie, albo szeptać tylko pozwolili sobie przeciwnicy postępu, od chwili wielkich zwycięztw odniesionych przez naukę nad nieuctwem. Przyznać bowiem trzeba, że podstawą oświaty nie są uniwersytety i szczyty nauk, ale szkoły elementarne i nauka elementarna. Snać nie dosyć upowszechniła się ta prawda, kiedy wystawa powszechna, mająca się w Wiedniu odbyć, została podług programu swego, nie dla oświaty powszechnéj, ale dla mało dostępnych wyżyn naukowych przeznaczoną. Podług programu swego, ma ona służyć częścią udoskonaleniu technologji, częścią dostarczyć materjałów do historji wynalazków.

Ustęp III, na str. 14, *Programu wiedeńskiéj powszechnéj wystawy 1873 roku*, mówi co następuje:

„Wystawa porównawcza machin, aparatów, jak również sposobów metod wyrabiania w różnych okresach czasu, winna uprzytomniać stopniowe udoskonalenie wynalazków, jako to: machin do szycia, warsztatu tkackiego, telegrafu, fotografji i t. d., przedstawiając tym sposobem zewnętrzny pogląd na *historję wynalazków* i wykazując jednocześnie, w czem mianowicie praca ręczna zastępuje się przez działanie machin i o ile przez użycie ich powiększa się produkcyjność téj pracy."

Kultura jest nauką, któréj dotychczas nikt pismem ani drukiem nie podał, ale kto w praktyce poznał większą jéj część, niepodobna, aby nie umiał rozróżnić, które jéj czynniki są jéj podstawą i jéj częściami głównemi, a które drugo i trzecio-rzędnemi, zależnemi od głównych. Machiny do szycia, warsztaty tkackie, telegrafy i fotografja—nie są podstawami kultury, nie przyczyniły się więcéj od pierwszorzędnych jéj części do jéj postępu. Machiny do szycia, warsztaty tkackie, telegrafy i fotografja wywarły wpływ mniejszy na postęp kultury i na płynący z niego dobry byt narodów, niżeli machina parowa i użycie jéj na kolei żelaznéj do przewozu ludzi i rzeczy przenośnych. Znawcy przedmiotu wykazali w Anglji, że zastąpienie w trzech zjednoczonych królestwach angielskich (Wielkiéj Brytanji, Szkocji i Irlandji) pługiem parowym—tych zwierząt roboczych, które nim zastąpione być mogą i powiększenie urodzajów rolniczych przez parową uprawę roli, może dostarczyć pożywienia dla $\frac{1}{3}$ części téj ludności, dla któréj go w dotychczasowéj angielskiéj produkcji rolniczéj nie dostaje.

Uprzytomnienie stopniowego udoskonalenia wynalazków, przez porównanie machin, przyrządów i sposobów wyrabiania w różnych okresach czasu płodów użytecznych, wiedzie rzeczywiście do ułożenia historji wynalazków. Zachodzi jednak pytanie, czy tegoczesna wystawa powszechna, jest i może być w stanie temu zadaniu więcéj zadosyć uczynić niżeli bibljoteki? Zadanie w czem praca ręczna zastępuje się przez działanie machin, jest oddawna rozwiązane. Na zapytanie: o ile przez użycie machin powiększa się produkcyjność

pracy ręcznéj, nie ma jednéj ogólnéj odpowiedzi. Przez jedne machiny zostaje produkcyjność pracy ręcznéj podwojoną, przez inne ukilkokrotnioną, przez niektóre jeszcze więcéj powiększoną. Można zliczyć te powiększenia w jednę sumę i podzielić ją przez ilość machin używanych, a otrzyma się cyfrę przeciętną, ale rachunek taki byłby nieużytecznym i stanowiłby odpowiedź niewłaściwą na powyższe pytanie.

W rzeczach wystawy powszechnéj, nie starczy znajomość technologji, trzeba znać wątek i istotę kultury. Inaczéj trudno uniknąć nieładu pojęć i plątania jednych z drugiemi w całość zawikłaną, niejasną i nieużyteczną, mającą pozór tylko umiejętności.

*(Dokończenie nastąpi)*

---

## ÓSME POSIEDZENIE

*Kongresu Międzynarodowego statystycznego*

w Petersburgu od d. 22 do 29 Sierpnia 1872 r.

**napisał Witold Załęski.**

Statystyka jest jedną z najnowszych nauk i dotąd jeszcze nie zgodzono się na jéj określenie; nawet większa część uczonych, widzi w niej tylko nową metodę poszukiwań, a zaledwie tylko część gotowa przyznać jéj charakter nauki; jednak wszyscy zgadzają się na jéj wielkie znaczenie dla gospodarstwa społecznego, rolnictwa, przemysłu i handlu, zarówno jaki dla administracji t. j. zarządu państwowego. Wszelkie projekty reform w zarządzie wewnętrznym państw, wszelkie prawa finansowe, muszą się opierać na obliczeniach statystycznych i te obliczenia dają jedyny materjał racjonalny i podstawę stosunkowo najpewniejszą. Stąd też z wszystkich zebrań i zjazdów uczonych rozmaitych narodowości, jedne kongresy statystyczne dostąpiły zaszczytu, że rządy posyłają na nie swych delegowanych oficjalnych, wskutek czego same te zjazdy przybrały charakter napół-urzędowy. Ośm sesyj odbył kongres międzynarodowy statystyczny, w niespełna 20 lat swego istnienia, a ostatnia miała miejsce w roku bieżącym w Petersburgu. Sprawozdanie dokładne z téj sesji ostatniéj, zapewne ledwie za rok będzie wydrukowane, jednak mamy już sprawozdanie treściwie podane w gazecie Journal de St. Petersbourg i obszerny program zajęć kongresu, który objętością swoją przenosi znacznie programy sesyj poprzednich. Z tego materjału możemy sobie zrobić dokładny obraz przedmiotów, któremi się kongres wśród sesji ostatniéj zajął i możemy przedstawić główne punkty, na które się zgodzono. Szczególnie upoważnia nas do oparcia naszego sprawozdania na tych materjałach niedostatecznych, to spostrzeżenie, że częścią najgłówniejszą w pracach kongresowych są prace przygotowawcze komisji organizacyjnej, zamieszczone w programie; kongres bowiem sam zaledwie jest wstanie przepatrzeć i porobić niektóre zmiany w projektach rezolucyj przedstawionych mu przez komisję organizacyjną przy jéj motywach szczególnych. Podług programu komisji organizacyjnej, prace kongresu miały być rozdzielone pomiędzy pięciu sekcjami (wydziałami). Podług tych wydziałów zatem przejrzymy: z jednéj strony propozycje i materjały przygotowawcze, z drugiéj strony rezolucje samego kongresu.

Zaczniemy od *Sekcji 1-éj*. Miała się ona zająć: *organizacją kongresu, metodologją statystyki, obliczeniem ludności i statystyką lekarską*. Co do punktu pierwszego, postanowiono utworzyć *stałą komisję Kongresu międzynarodowego statystycznego*, złożoną z członków kongresu, którym poruczono ułożenie planu statystyki międzynarodowéj. Państwa które jeszcze nie mają udziału w tym podziale pracy statystycznéj mogą mianować swych członków do tej komisji nieustającéj. Zebrać się ona powinna przynajmniej raz pomiędzy dwoma sesjami kongresu w celu zasięgnięcia wiadomości o wykonaniu w państwach, rozmaitych postanowień i życzeń kongresu. Ma ona dopomagać komisji organizacyjnej każdej sesji przyszłéj, przy wypracowaniu programu zajęć, uskuteczniać poszukiwania międzynarodowe (enquêtes inernationales) przygotowywać, zbiorowe prace międzynarodowe, w rodzaju tych jakie zaprojektowano na kongresie w Hadze.

Komisja ta przeglądając redakcję postanowień kongresu, ma być węzłem łączącym jednę sesję z drugą, utrzymującym tradycję pomiędzy wszystkiemi sesjami kongresu.

Drugim przedmiotem, którym Sekcja I-sza się zajęła, było *wydawnictwo statystyki ogólnej międzynarodowéj i porównawczéj*, postanowione na kongresie w Hadze na przedstawienie d-ra Engla. Ułożenie takiej statystyki międzynarodowej przedstawia wielkie trudności techniczne, usunięciem których zajął się kongres. W tym celu ułożono porządek w jakim państwa i kraje mają po sobie następować w téj statystyce, zaniechano bowiem porządku alfabetycznego a zgodzono się na geograficzny.

Porządek ten jest następujący: *państwa europejskie*, *północo-zachód*: Anglja, Danja, Norwegja i Szwecja; *wschód* Rosja; *środek*: Austrja i Węgry, Szwajcarja, Niemcy, Niderlandy, W. K. Luksemburskie, Belgja i Francja; *południe*: Portugalja, Hiszpanja, Włochy, Grecja, Państwo otomańskie, Mołdawja, Serbja, i Rumunja. *Ameryka północna*: Stany zjednoczone i Meksyk, rzeczpospolite Ameryki środkowej, wyspa Haiti i kolonje. *Ameryka południowa*: Brazylja, Stany zjednoczone Columbji, Wenezuela, Equador, Peru, Boliwja, Chili, Rzeczpospolita argentyńska, Uragwaj i Paragwaj. *Afryka*: Egipt i Algier, kolonje angielskie, francuzkie, portugalskie i hiszpańskie. *Azja:* Chiny i Japonja, Posiadłości i kolonie angielskie, francuzkie i portugalskie. *Oceanja:* kolonje angielskie, niderlandzkie, francuzkie, portugalskie i hiszpańskie.

Trzecim przedmiotem zajęć Sekcji I-szej były *obliczenia ludności*. Obliczenie ludności jest podstawą wszelkich dalszych poszukiwań statystycznych, dotyczących ludności i dostarcza wiadomości najważniejszych dla każdego państwa, potęga jego bowiem, środki finansowe i militarne, tylko na tej podstawie dadzą się obliczyć. Dlatego kongres dosyć szczegółowo zajął się techniką obliczeń ludności i z jego postanowień zasługują na szczególniejszą uwagę następujące:

Najprzód starał się rozróżnić ludność *faktyczną* od *zamieszkałéj i prawnej*. Jako ludność *faktyczną* (*population de fait, Ortsanwesende Bevölkerung*), należy pojmować wszystkie osoby obecne w miejscu obliczenia ludności, w chwili tego obliczenia. Do ludności *zamieszkałéj*, (*population de sejour habituel*, *Wohnbevölkerung*) należą osoby stale zamieszkałe w miejscu obliczenia. Należy zatem do ludności faktycznej dodać osoby chwilowo nieobecne a odjąć od niej osoby przypadkowo obecne w miejscu obliczenia ażeby otrzymać liczbę lud. zamieszkałéj (p. domiciliée). Nakoniec jako *ludność prawną* (*population de droit ou légale*, *Wohnsitz oder heimatsberechtigte Bevölkerung*) należy pojmować osoby mające za mieszkanie prawne w miejscu obliczenia t. j. tam zamatrykulowane i do ksiąg ludności zapisane.

Następnie postanowił kongres, ażeby obliczenie ludności było imienne i odnosiło się do ludn. faktycznéj. Powinno ono następować przynajmniej raz na lat 10, w roku którego liczba kończy się zerem i oznaczać ludność pewnego dnia i godziny. Obliczenie powinno następować za pomocą kartek indywidualnych, jeżeli wykształcenie ludności na to pozwala, albo zapomocą kartek familijnych. Wiadomości przez nie zebrane, dzielą się na konieczne i drugorzędne (facultatifs). Dotyczą one wieku, stosunku do głowy rodziny, stanu cywilnego, zajęcia, religji, wykształcenia elementarnego, miejsca urodzenia, rodzaju zamieszkania i t. p.

Następnie zajmowano się *statystyką lekarską i zdrowia*, a w szczególności *statystyką cholery i syfilisu*. Przekonano się o potrzebie osobnej Sekcji biologicznéj i sanitarnej, a ponieważ mało było obcych lekarzy dla zastanowienia się gruntowego nad programem opracowanym przez komisję sanitarną, kongres wyraził życzenie, ażeby na przyszła sesję powołano większą liczbę lekarzy rozmaitych krajów, w celu utworzenia osobnej sekcji lekarskiéj i zarazem zalecił dla badań statystycznych nad cholerą i syfilisem wyżej wspomniany program, żądając przedstawienia szczegółowego sprawozdania, o możności jego zastosowania na przyszłej sesji.

W dalszym ciągu swych prac zajęła się I-a Sekcja, zastosowaniem metod: *geograficznéj i graficznéj* do badań statystycznych. Co do zastosowania pierwszéj, przedstawił kongresowi *dr. Mayr*, ciekawy materjał oparty na motywach następujących: Podług niego statystyka niepowinna ograniczać się obliczeniem, średniego człowieka i wielkich liczb przeciętnych, które są abstrakcjami zacierającemi wpływy czasu i miejsca.

Należy jeszcze badać naukowo zmiany i zboczenia (oscylacje), wywołane przez te czynniki. Zadaniem jest zatem nauki określenie naukowe i dokładne następujących w zjawiskach zmian społecznych, w przestrzeni i czasie. Do tego dochodzimy przy pomocy metody geograficznéj. Polega ona na tem, żeby przy każdem zadaniu konkretném statystyki, nie ograniczać

się obliczeniem łatwem wielkich przeciętych, odnoszących się do wielkich działów administracyjnych, ale wyszukiwać granice geograficzne odpowiadające grupom naturalnych zjawisk rzeczywistych. Podobnież dla zjawisk w czasie, nie należy ograniczać się przeciętnéj wielkiéj liczby lat, ale badać także wpływy lat pojedyńczych i wielkość zboczeń od téj wielkiéj liczby średniéj. Jako przykład podaje dr. Mayr, swoje badania nad śmiertelnością dzieci podczas pierwszego roku życia w Bawarji i Niemczech południowych. Zamiast przyjąć *np.* dla Bawarji, tylko podział na prowincje, wziął jako podstawy dla swych badań liczby dla 200 okręgów. To samo uczynił i dla innych części Niemiec południowych. W skutek takiego postępowania znalazł, że wielka śmiertelność dzieci zawiera się w granicach geograficznych ściśle określonych, po za któremi śmiertelność ta znacznie jest mniejszą. Do tego rezultatu ciekawego niedoszedłby zapewnie trzymając się wielkich działów administracyjnych, albowiem przy wielkich przeciętnych zatarłyby się różnice lokalne.

Kongres podzielając to zapatrywanie się, wyraził życzenie, ażeby przy opracowywaniu materjału statystycznego dzielono zjawiska specjalne na odpowiednie grupy geograficzne, oparte na stosunkowo małych okręgach administracyjnych. Zalecił przy tem kongres, ażeby przedstawiano kartograficznie rezultaty otrzymane przez zastosowanie metody geograficznej do statystyki. Stosownie również do teorji *przedstawień graficznych* opracowanéj przez d-ra Schwabe dla kongresu, ten ostatni postanowił, ażeby do prac statystyki międzynarodowéj załączone były przedstawienia graficzne. Co zaś do jednostajności diagram oświadczył, że jeszcze nie można ułożyć prawideł jednostajnych w tym względzie. Poruczono również komisji nieustającéj kongresu, badać wszelkie metody przy pomocy diagram i kartogram i zalecać z nich najlepsze.

*Sekcja II-ga* kongresu zajęła się najprzód zjawiskami odnoszącemi się do *ruchu ludności*. Co do sposobu zapisywania tych zjawisk kongres na przedstawienie sekcj II-éj, postanowił wezwać rządy ażeby urządziły wszędzie, gdzie dotąd jeszcze nie zaprowadzono, *urzędy stanu cywilnego (registrement civil)* dla zapisywania faktów, odnoszących się do ruchu ludności bez różnicy wyznania. Tam gdzie duchowni zajęci są zapisywaniem tych zjawisk, obowiązać ich do przestrzegania tychsamych prawideł i trzymania regestrów zaleconych przez kongres urzędnikom stanu cywilnego.

Dalej kongres zajął się niektóremi wiadomościami, które mają być zbierane narówni z innemi; odnoszą się one mianowicie: do *urodzeń liczniejszych* (*naissanees multiples*), wieku położnicy i ilości na świat wydanych dzieci, do zajęcia i wieku umarłych, zalecając przy tem podawanie wieku osób umarłych, z znaczeniem daty ich urodzenia Dla małżeństw pomiędzy krewnemi, zalecił kongres 4 rubryki: dla małżeństw pomiędzy spowinowaconymi, pomiędzy wujem i siostrzenicą, ciotką i synowcem, braćmi i siostrami stryjecznemi i ciotecznemi. Również zalecił rozróżnienie małżeństw mięszanych co do religji i narodowości.

Dla ogłoszeń urzędowych, kongres zalecił rozróżnienie faktów odnoszących się do miast mających 2000 ludności i więcéj, od faktów dotyczących się reszty ludności. Do tego wszystkie fakty ruchu ludności, powinne być ugrupowane podług miesięcy i półroczy. Dla statystyki śmiertelności po miastach wielkich, wyraził kongres życzenie, ażeby po miastach w których urządzoną jest wizyta lekarska umarłych, zbierane były wiadomości tyczące się położenia mieszkania zmarłego, jego wielkości i stopnia dobrobytu, podług rubryki i kategorji przyjętych w Peszcie.

Drugim przedmiotem, zajęcia Sekcji II-éj były *księgi* albo *regestry ludności*. Na jéj przedstawienie kongres postanowił zalecić państwom, trzymanie ksiąg ludności w miejsce rozmaitych regestrów specjalnych. Dla każdéj rodziny, dla każdej żyjącéj osoby ma być stronnica oddzielna dla zapisywania wszystkich danych, otrzymanych przy ogólnem obliczeniu ludności z rubrykami dla zmian późniejszych. Jako metody najprostsze i najlepsze uważa kongres te, które są obecnie w użyciu w Holandji i Belgji. W Szwecji zaś niema dotąd obliczeń ludności, tylko co lat 10 następuje obliczenie i przejrzenie ksiąg ludności.

Trzecim przedmiotem zajęć Sekcji II-giéj, były *specjalne księgi ludności* mianowicie dla prostytucji (nierządu). Kongres uznając wielkie znaczenie poszukiwań naukowych nad prostytucją, uważa jako konieczność utworzenia po wielkich miastach kontroli zdrowia, któréjby powierzono utrzymanie ksiąg specjalnych dla osób zajmujących się prostytucją. W tym celu opracował spis wiadomości niezbędnych dotyczących się kobiet publicznych.

*Sekcja III-cia* zajęła się *statystyką ogólną przemysłu*. Komisja organizacyjna kongresu przy układaniu programu korzystała z prac poprzednich, a mianowicie: komisji niemieckiej utworzonej w r. 1870 przez radę związkową Związku celnego, do której należały wszystkie znakomitości tegoczesne w Niemczech i której program posłużył do obliczenia 1872 r., oraz z sławnej pracy dra Engla *Die Reform des Gewerbestatistik im deutschen Reich* i t. p. Do zasług komisji niemieckiej zaliczyć należy, że odrzuciła wszelkie rozróżnienia pomiędzy wielkim przemysłem fabryk i zakładów a małym przemysłem rzemieślników i przemysłem domowym. Machina do szycia szczególniej, przyczynia się do zatarcia dawniejszej linji granicznej pomiędzy temi przemysłami, albowiem właściciele fabryk, dają robotnikom do pracy domowej nietylko sam materjał surowy ale i narzędzia do ich opracowania t. j. machinę do szycia. Naprożnobyśmy szukali linji odgraniczającej warsztat od fabryki, machina bowiem do szycia wprowadziła pracę mechaniczną, nawet do buduaru dam wielkiego świata.

Następnie komisja niemiecka wprowadziła do statystyki przemysłowej pytania odnoszące się do położenia społecznego robotników i instytucyj mających na celu polepszanie ich położenia. Ze wszystkich czynników produkcji, komisja niemiecka zwróciła uwagę szczególną na skład osobisty, t. j. na robotników i na narzędzia produkcji: motory i machiny. Co się zaś tyczy rezultatów wytworu, to żądano tylko wiadomości jakie przedmioty są wytwarzane przez każdy zakład przemysłowy, nie wymaga zaś żadnych wiadomości odnoszących się do ilości i jakości materjałów surowych spożytych i do ilości i jakości przedmiotów wytworzonych. Co do wartości samej produkcji bowiem nietylko że sami fabrykanci zwykle ukrywają wysokość ich kapitału i wielkość obrotów, ale z drugiej strony, dodanie wysokości produkcji rozmaitych gałęzi przemysłu pociąga za sobą powtórzenie tej samej liczby dwa, trzy i cztery razy.

Z członków kongresu, *Max Wirth* był zdania, że niepodobna otrzymać od właścicieli fabryk dokładnych wiadomości, ilości i wartości wytworzonych produktów. Ma to pochodzić podług *Laspeyresa* od tego, że wielu rozmaicie pojmuje wyrażenie: *wielkość obrotu* (*importance des affaires*).

W kwestji przemysłu postanowił kongres. Najprzód żeby wszelkie poszukiwania nad stanem technicznym, ekonomicznym i społecznym przemysłu, odbywały się przynajmniej co lat 10 i jednocześnie we wszystkich państwach. Różne poszukiwania powinny się ograniczyć ilością i rodzajem zakładów przemysłowych, oraz ilością, wiekiem i płcią robotników. Wszelkie poszukiwania powinny mieć miejsce, za pomocą kartek oddzielnych dla każdej fabryki i przemysłowca pracującego u siebie w domu. Dla kontroli i zestawienia wiadomości, powinny być utworzone komisje złożone z władz miejscowych i samych przemysłowców. Dla podziału przemysłu przyjęto klasyfikację prof. *Andrejewa*; dla podziału motorów, machin i warsztatów—klasyfikację komisji niemieckiej.

Prof. Andrejew przyjmuje 4 działy przemysłu: *A*). *Przemysł wydobywający* (*industrie extractives*) dostarczający materjału surowego wszelkiej fabrykacji. Dzieli się on na trzy grupy: 1) przemysł wydobywający z królestwa roślinnego i zwierzęcego, 2) z królestwa minerałów i 3) przemysł kruszcowy. *B*) *Pzemysł dostarczający narzędzi dla pracy, przewozu i transportu.* Grup trzy, mianowicie: 1) machiny, narzędzia, aparaty, broń i instrumenty, 2) przemysł chemiczny i 3) przemysł transportowy i narzędzi transportu. *C*) *przemysł zaopatrujący potrzeby człowieka.* mianowicie: 1) dotyczący zabudowań, 2) odzieży i mody, 3) pokarmów i 4) potrzeb duchowych człowieka. Nakoniec *D*) *przemysł handlowy* obejmujący jedną grupę przemysłu wymiany.

Mamy zatem 11 grup, które znowu dzielą się na 73 klasy i 491 sekcji. Ten podział prze-

mysłu ma być przedstawiony komitetowi przysięgłych przyszłej *Wystawy powszechnej w Wiedniu 1873 r.*, ażeby ten areopag złożony z przemysłowców, techników i uczonych najkompetentniejszych w przemyśle ułożył klasyfikację dla wszystkich narodów i dla każdego użytku.

*Sekcja III-cia* zajęła się jeszcze *statystyką kopalń i zakładów górniczych*. Kongres na przedstawienie Sekcji, poruczył Komisji nieustającej kongresu, przejrzenie ostateczne programu wiadomości, mających się zbierać o kopalniach, zakładach górniczych i solnych, co rok i perjodycznie opracowanego przez komisję organizacyjną VIII-ej sesji. Ma ona szczególnie uwzględnić program statystyki, przygotowanéj przez Dyrekcję naczelną kopalń i zakładów górniczych w Niemczech. Prócz tego podał kongres, niektóre wskazówki ogólne i wskazał przedmioty, na które szczególniejszą należy zwrócić uwagę.

(*Dokończ. nast.*)

---

## Bank „Tellus"

(Biniński, Chłapowski, Plater i Spółka)
w Poznaniu.

Ogólne Zgromadzenie doroczne Towarzystwa „Tellus" w Poznaniu, odbyło się tamże w dniu 23 listopada r. b. Posiedzenie zagaił hr. Stanisław Plater, odczytaniem sprawozdania rocznego, poczem przyjęto wniosek prezesa rady nadzorczej, chwalący prawidłowy i umiejętny kierunek interesów i zwracający uwagę szczególną na okoliczność, że urządzony od 1-go października r. przeszłego oddział zaliczek na produkty, przyniósł w ciągu 9-ciu miesięcy przeszło 16,000 talarów czystego zysku i to na podstawie najpewniejszej, a dochód ogólny dał 10½ procent rocznej dywidendy. Prezes rady nadzorczéj uwiadomił zebranych, że odtąd sporządzanie bilansów rocznych pośpieszniej się uskuteczniać będzie i że stan kasowy towarzystwa, co kwartał będzie wykazywany. Zgromadzenie zatwierdziło bilans i wyraziło kierującym interesami swe podziękowanie. Następnie zajęto się obiorem członków rady nadzorczej na miejsce, wedle ustawy, występujących. Dawnych członków wybrano powtórnie 22, z nowych zupełnie, jeden tylko bankier Lubke wybranym został.

Według sprawozdania z czynności za czas od 1 lipca 1871 do 30 czerwca 1872 roku, banku Biniński, Chłapowski, Plater i Sp. w Poznaniu i szczegółów, które przytaczamy okazuje się, że pomimo niewielkiego kapitału zakładowego, wynoszącego z początkiem roku 1871/2 wraz z funduszem rezerwowym tal. 548,376.15.9, interesy spółki przybrały w minionym roku szerokie rozmiary i przy mnożącej się ciągle klienteli, kapitał zakładowy niedostateczny, wywołał potrzebę powiększenia do 2 miljonów tal.; wypuszczona też nowa emisja akcyj, rychło rozebraną została (wprowadzona na giełdę berlińską po 105 była negocjowaną).

Ogólny obrót interesów wykazany księgami, przedstawia poważną cyfrę 160 mil., między któremi papiery publiczne przeszłe przez konta wynoszą 7,499,479 tal. Cyfra dyskontowanych weksli miejscowych 5,867,406 i zamiejscowych 6,227,273 tal. wynosi. Majątek spółki w terminie zamknięcia rachunków czyli z d. 30 czerwca był następujący:

Stan czynny:

| | tal. | sgr. | fen. |
|---|---|---|---|
| 1. Kasa | 19,974 | 1 | 11 |
| 2. Papiery publ. w Lombar. i reportowane | 526,133 | 10 | 8 |
| 3. Weksle miejscowe | 131,292 | 27 | 6 |
| 4. Weksle zamiejscowe | 185,638 | 2 | 3 |
| 5. Ceg. i folw. w Starołęce | 60,000 | — | — |
| 6. Hipoteki różne | 53,500 | — | — |
| 7. Instytuc. i domy handl. | 122,391 | 5 | — |
| 8. Pożycz. i zalicz. różnym za zabezpieczeniem | 2,360,408 | 2 | - |
| 9. Ruchomości i koszty pierwot. urządzenia | 4,007 | 15 | 8 |
| | 3,463,345 | 5 | 5 |

Stan bierny:

| | tal. | sgr. | f. | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. Weksle akc. p. spółkę | 393,298 | — | — | | | |
| 2. Dywidendy zaległe | 3,571 | 20 | — | | | |
| 3. Różni wierzyciele | 1,374,706 | 12 | 8 | | | |
| 4. Depozyty z 1 mies. wypow. | 313,274 | 24 | 7 | | | |
| 5. Depozyty z 3 mies. i dłuż. wypowiedzen. | 541,733 | 28 | 6 | 2,626580 | 29 | 9 |
| Przewyżka stanu czynnego | | | | 836,764 | 5 | 8 |
| z której potrąciwszy: | | | | | | |
| Kapitał zakład. | 500,000 | — | — | | | |
| Kapitał wpłac. po 30/6 72 | 200,000 | — | — | | | |
| Fundusz rezer. | 48,376 | — | — | | | |
| Prct. tegoż tal. 2418 sgr. 24 | | | | | | |
| Dyw. przep. tal. 48 sgr. — | 2,466 | 21 | — | 750,842 | 9 | 9 |
| Czysta korzyść z operacji Spółki w roku 187½ wynosi | | | | 85,920 | 25 | 11 |

Ogólna cyfra zysków powstała z procentów, zysku na wekslach i walorach zagranicznych, prowizyj komisowego i t. d. wynosi talarów 110,508 sgr. 10 f. 11

z czego schodzą koszty handlowe i administr., umorzenie długów i zużytych ruchomości „ 24,587 „ 15 „ —

Pozost. zatem zysku czystego „ 85,920 „ 25 „ 11

którą to sumę Spólnicy firmowi, zgodnie z Radą nadzorczą, na zgromadzeniu ogólnem zaproponowali rozdzielić w następujący sposób:

Wypłacić akcjonarjuszom 10½% czyli 21 tal. od akcji tal. 52,500 sgr. — f. —

spólnikom firmowym ⅓% z rozdz. „ 21,973 „ 10 „ —

Przelać ⅙% do funduszu rezerwowego „ 11,447 „ 15 „ 11

---

## ROZMAITOŚCI
I WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

---

*Krajowe.*

*W Piotrkowie* z początkiem roku przyszłego wychodzić zacznie nowe czasopismo prowincjonalne p. n. „Tydzień." Skład główny jego na miejscu znajdować się będzie w księgarni p Kohna, w Warszawie zaś w księgarni p. M. Orgelbranda. Cena roczna Tygodnika wynosić będzie rs. 3. Redaktorem będzie p. Porębski, znany wydawca wybornego „Rocznika Piotrkowskiego".

— *Z Kiszyniewa* donoszą, że niektórzy właściele domów w tem mieście idąc za przykładem Warszawy i Odessy, postanowili postarać się o zawiązanie u siebie towarzystwa kredytowego miejskiego.

— *Odessa* liczy obecnie około 200,000; a w tej liczbie rosjan około 8.000, polaków 20,000, żydów 60,000, greków 10-15,000, francuzów i włochów 8,000 anglików i niemców około 6,000; dalej w mniejszych cyfrach idą bulgarowie czarnogórcy, mołdawjanie, tatarzy, cyganie i t. d.

---

*Zagraniczne*

* *Polski Bank Włościański w Poznaniu*, ukonstytuował się w końcu; do urzeczywistnienia go przyczynił się najprzeważniej hrabia Jan Działyński, który z wypuszczonych akcyj, dla zrealizowania kapitału zakładowego 2000000 tal., podpisał większą połowę. W niedzielę 8 grudnia hr. Działyński, w charakterze organizatora banku, otworzył pierwsze zgromadzenie ogólne członków, na którem sędzia powiatowy Lyskowski na prezydującego wybrany został. Dotąd na 20055 akcyj wypłacono 26649 talarów. Głosów reprezentowanych było 152. Do rady nadzorczej zostali wybrani: pp. sędzia powiatowy Łyskowski, Józef Fajans, Jerzykiewicz, dr. Szuman, Bucharski, hr. Działyński, hr. Miecz. Kwilecki, dr. Au, ks. Smarzewski, Palacz, książe R. Czartoryski i Rogaliński. Prezydującym w radzie nadzorczej jest p. Łyskowski.

* *Kolej toruńsko-wystrucka* (centralna Prus wschodnich). W dniu 1 grudnia r. b. otwarty został nowy oddział téj linji, a mianowicie od Jabłonowa do Ostrogrodu (Osterode).

* *Wystawa powszechna w Wiedniu.* „Weltausstellungs-Correspondenz" pisze: Do 15 listopada zwiedziło plac wystawy 291,770 osób. Opłata za wstęp wynosiła razem 45,333 złr. 10 ct. Od 4 do 10-go b. m. dowóz materjałów na placu wystawy, wynosił 27,577 centnarów. Mianowicie przywieziono: 3,357 centn. żelaza, 4,936 centn. wapna, 1,629 centn. budulca, 14,923 centn. piasku, 1,512 centn. cegieł (23,000 sztuk), i 1,220 centn. innych materjałów. W następującym tygodniu, t. j. od 11 do 17-go t. m. dowóz materjałów wynosił 11,266 centn., a mianowicie: 655 centn. żelaza, 2,602 centn. wapna, 284 centn. budulca, 5,475 centn. piasku, 1,000 centn. cegieł (13,500 sztuk) i 1,300 centn. innych materjałów. Od marca b. r. do 10-go listopada, wynosił razem dowóz materjałów: 156,200 centn. żelaza, 130,272 cent. wapna, 166,905 centn. budulca, 228,500 centn.

piasku, 1,682,873 centn. (18,911,000 sztuk) cegieł, i 56,494 centn. różnych innych materjałów. Według urzędowych doniesień Japonja zażądała dla swojego udziału w wiedeńskiéj wystawie powszechnéj 4,000 □ metrów placu w parku. Z Konstantynopola donoszą, że nadeszły tam już w bardzo znacznéj ilości zbiory z prowincji, przeznaczone dla wiedeńskiéj wystawy powszechnéj. Przedmioty przewyższają wszelkie oczekiwanie pod względem ilości, rozmaitości i staranności w wyborze. Dla przedmiotów przeznaczonych dla wystawy ze skarbca sułtańskiego, wybudowany zostanie w wogrodzie przeznaczonym dla Turcji, osobny kiosk z żelaza. Udział w wystawie austrjacko-węgierskich kolonij w Konstantynopolu, Smyrnie, Bejrucie i Aleksandrji, wypadnie świetnie. Udział Egiptu w wystawie powszechnéj dorówna także wszelkim oczekiwaniom dzięki trafnym dyspozycjom wice-króla. Dowodem tego twierdzenia są budowy egipskie w parku wystawy. W Kairze już obecnie znajdują się zbiory ze wszystkich krajów północno-wschodniéj Afryki. Według doniesień z Teheranu o przygotowaniach Persji do wystawy wiedeńskiéj, postanowił szach perski zwiedzić wystawę, w towarzystwie czterech książąt, kilku ministrów i wielkiéj świty. Z bogatych zbiorów szacha perskiego, wysłane zostaną na wystawę, bardzo kosztowne i ciekawe przedmioty. Ozdobą wschodniego oddziału wystawy będzie budowa: „Cercle oriental", którą dr. E. Hardt własnym kosztem wykona w parku. Budynek ten będzie punktem środkowym dla Wschodu w czasie wystawy. Udział całej Azji w wystawie wschodniej wypadnie także daleko świetniej niż się spodziewano, w skutek czego musiano w pałacu przemysłowym znacznie rozszerzyć plac wyznaczony dla Japonji, Chin i Siamu.

## Licytacje.

W dniu 3 stycznia 1873 r. w *Izbie skarbowéj warszawskiéj*, odbędzie się licytacja na sprzedaż węgla kamiennego z kopalni Zachodniego okręgu górniczego Królestwa Polskiego; wadjum rs. 30,009

## WYKAZ
## Dochodów Dr. Żel. Warszaw.-Terespol.

*za Miesiąc Listopad 1872 r.*

| Nr. b. | Wyszczególnienie | Ilość | w szczególe Rsr. | w szczególe kop. | w ogóle Rsr. | w ogóle kop. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | *Tyt. 1. Z ruchu osób:* | | | | | |
| 1 | *a)* za przewóz osób | 22180 | 26069 | 34 | | |
| | *b)* „ wojska bagaży pud. 2862 | 1668 | 861 | 60½ | | |
| 2 | za przewóz pak. f. | 361437 | 1382 | 47 | | |
| 3 | „ pojazd. szt | 15 | 171 | 02 | | |
| 4 | „ psów | 65 | 31 | 66 | 28516 | 09½ |
| | *Tyt. 2 Z przewozu tow.* | | | | | |
| 1 | *a)* za przewóz towarów pudów . . . | 845107 | 48740 | 01½ | | |
| | *b)* z opłaty ładunkowego . . . . . . | | 118 | 61 | | |
| 2 | za przewóz zwierząt większych . . | 2288 | 3998 | 29½ | | |
| 3 | za przewóz zwierząt mniéj. i drobiu p. 1529 . . . . | 5909 | 2866 | 98 | | |
| 4 | dochody nadzwycz. | | 4186 | 83 | 59910 | 73 |
| | *Tyt. 3 dóchody różne.* | | | | | |
| 1 | za depesze telegraf. | | 294 | 15 | | |
| 2 | „ dzierżawę bufetów. „ placów i t. p. . . | | | | | |
| 3 | „ użycie i przetrzymanie wagonów . | | 93 | 25 | 387 | 40 |
| | Razem . . . . | | | | 88814 | 22½ |
| | w miesiącu listopadzie 1871 r. doch. wyn. | | | | 77148 | 84¾ |
| | zatem w roku 1872 więcéj . . | | | | 11665 | 57¾ |

Dyrektor Drogi Żelaznéj Warszawsko-Terespolskiéj

(22) *F. Chrzanowski.*

## Bank Dyskontowy Warszawski.

Minister finansów doniósł senatowi rządzącemu, że na zasadzie § 31 Najwyżej zatwierdzonej 21 maja 1871 r. ustawy warszawskiego Banku dyskontowego, przez ministra zostało upoważnione przyjmowanie na kaucje przez władze rządowe i zarządy skarbowe bezimiennych biletów, wydawanych przez ten bank na depozyty, przyjęte na terminy nie przenoszące sześciu miesięcy, według nominalnej ceny biletów, a na depozyty termin zwrotu których przenosi 6 miesiący, z strąceniem od nominalnej ceny wartości biletów jeden procent (1%) od każdej okrągłej setki rubli za każdy miesiąc pozostający do upływu terminu biletu. poczynając od siódmego miesiąca od dnia wniesienia, z zastrzeżeniem, *a)* żeby dla uproszczenia rachuby, niecałe miesiące liczyły się jak całe, a sumy mniejsze od stu rubli były odrzucane; i *b)* żeby bilety na depozyty, przyjęte pod szczególnemi warunkami pod względem wypłaty procentów, zwrotu kapitałów i t. d. w żadnym wypadku na kaucję przyjmowane nie były.

Na tej zasadzie kaucyjna cena biletu na 1,758 rub., do upływu terminu którego pozostało dwa lata, jeden miesiąc i dni dwanaście, oznacza się na 1,360 rubli.



*Dalszy ciąg w Dodatku.*

# BIURO POMOCY TECHNICZNEJ

przy Redakcji

# TYGODNIKA PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEGO

z upoważnienia spólnika firmowego p. Bartelsa,

**otwiera z dniem dzisiejszym—bezinteresownie**

## SUSKRYPCJĘ

na udziały wkładowe spółki komandytowéj, pod firmą:

## „Zwierzyniec" Bartels, Kloss i S-ka w Warszawie.

z kapitałem zakładowym rs. 7600, z których rs. 2600 włożyli pp. Bartels i Kloss, a pozostałe rs. 5000, osiągnięte być mają przez wypuszczenie udziałów wkładowych na rs. 25, 50 i 100.

### Wyjątki z kontraktu spółki.

§ 2. Czas trwania spółki oznacza się na lat sześć, początek datuje się od chwili zapisywania się na udziały.

§ 6 Spłata udziałów wkładowych mieć będzie miejsce corocznie podług § 10.

§ 7 Oprócz prawa w stosunku wkładu do wszelkiéj własności spółki, każdy właściciel udziału przy wkładzie rs. 50 otrzymuje *bilet osobisty wolnego wejścia* do zakładu, przy wkładzie rs. 100 otrzymuje *bilet familijny.*—Spólnicy wybierają z pomiędzy siebie *delegację nadzorczą* złożoną z trzech członków.—Wszyscy spólnicy prócz firmowych, nie odpowiadają spółce za jéj długi z tytułu złożonych przez siebie udziałów, uważanych tylko jako kapitał dodatkowy spólników firmowych.

§ 10 Z otrzymanych dochodów rocznych Spółki, po otrąceniu wszelkich kosztów i wydatków, czysty zysk jeżeli nieprzenosi 6% od kapitału zakładowego rozdziela się stosunkowo do udziałów, jako dywidenda, a przewyżka nad 6% przeznacza się 50% na ulepszenie zakładu, 25% na fundusz rezerwowy i 25% na wypłatę wylosowanych udziałów.

Program tego „Zwierzyńca" umieszczony jest w N. 10 Tygodnika. Po wyjściu zaś z pod prasy broszurki p. Bartelsa „O potrzebie spożytkowania już istniejącego u nas zamiłowania do zwierząt w celu podniesienia dobrobytu ogółu", takowa na żądanie franko nadsyłane będą.

**Osoby interesowane mogą bezpłatnie obejrzeć Zwierzyniec istniejący przy ulicy Hożéj N. 17 nowy.**

Biuro Pomocy Technicznéj na wpłacone udziały wydaje kwity tymczasowe, które następnie zamienione będą na udziały oryginalne.

Osobom z prowincji wpłacający sumę udziałową, nadesłane będą kwity tymczasowe franko.

LISTA OSÓB KTÓRE RACZYŁY PRZYSTĄPIĆ DO SPÓŁKI:

1. *Władysław Taczanowski* Konserwator Gab. Zoologicznego.
2. *Jerzy Aleksandrowicz*, Dyrekt. Ogrodu Batanicznego.
3. *Antoni Nagórny*, Dyrektor Banku Polskiego.
4. *Józef Kenig*, Redaktor Gazety Warszawskiéj.
5. *Władysław książę Lubomirski.*
6. *Wincenty Majewski* Mecenas.
7. *Wincenty Karpiński*, Magister Farmacji.
8. *Ksawery Borejko*, Obywatel.
9. *Adam Mieczyński*, Redaktor Gazety Rolniczej.
10. *Jan Brzeziński*, Obywatel.
11. *Konstanty Małkowski*, Dyrektor Główny Prezydujący w Kom. Rząd. Sprawiedliwości.
12. *Jakób Rosenblum.*
13. *R. Temler.*
14. *Aleksander Liedtkie.*
15. *Antoni Wasilewski.*
16. *Selma Jung.*
17. *Herman Jung.*
18. *Teodor Werner.*

Uwaga. Lista osób następnie przyjąć mających udział w Spółce, w dalszych Numerach Tygodnika umieszczoną będzie.

Biuro Pomocy Technicznéj ma nadzieję, że ogół nasz ze względu na widoczny pożytek, tak ważnego zakładu jakim jest „Zwierzyniec aklimatyzacyjny" nieodmówi swego poparcia.

*Warszawa dnia (10) 22 Grudnia 1872 r.*

**Biuro Pomocy Technicznéj.**

| Giełda Petersburska. | 17 Grud. | 20 Grud. |
|---|---|---|
| Weksle na Londyn $727^9$ 7293 | $32\frac{12}{32}$ $\frac{11}{16}$ | $32\frac{11}{16}$ $\frac{5}{8}$ |
| „ „ Amster. 3 „ | 165 | $163\frac{3}{4}$ |
| „ „ Hamburg 3 „ | $277\frac{1}{2}$ | $277\frac{3}{4}$ |
| „ „ Paryż 3 „ | $348\frac{1}{2}$ | $348\frac{1}{2}$ |
| 5% Bilety Bank. 1 em. | $94\frac{1}{8}$ | $94\frac{1}{4}$ |
| 5% „ „ 2 em | $93\frac{1}{4}$ | $93\frac{1}{2}$ |
| 5% „ „ 3 em. | $94\frac{1}{4}$ | $93\frac{1}{4}$ |
| 5a Pożyczka Stieglitza | — | $89\frac{3}{4}$ |
| 5% Poż. Pre. z r. 1864 1 em. | $152\frac{1}{2}$ | $152\frac{5}{8}$ |
| 5% „ „ „ 1866 2 „ | $149\frac{1}{2}$ | $149\frac{3}{4}$ |
| 5% „ Ros. Ang. z r. 1870 | $104\frac{1}{2}$ | $104\frac{3}{8}$ |
| 5% Listy Zastawne Rosyjskie | $108\frac{3}{4}$ | $108\frac{1}{2}$ |
| Akcje dróg żel. Wielk. Tow. | $138\frac{1}{2}$ | $138\frac{1}{2}$ |
| Akcje dróg żel. Warsz. Wiedeń. | 99 | $99\frac{1}{2}$ |
| „ „ „ „ Terespol. | 117 | $116\frac{1}{2}$ |
| Obligacje drog. żel. Wielk Tow. | | — |
| „ „ „ Mikołajewskiéj | $110\frac{1}{2}$ | $110\frac{3}{4}$ |
| „ „ „ Terespolskiéj | — | — |
| Warszawski Bank Handlowy | 354 | 350 |
| „ „ Dyskontowy | — | |
| Imperjały | — | 607 |
| Dyskonto | $8\frac{1}{4}$ | 8% |
| Odessa weksle na Londyn | — | 738 |

# GIEŁDA WARSZAWSKA.

| | Poniedz. d. 16. | | Wtorek d. 17. | | Środa d. 18. | | Czwar. d. 19. | | Piątek d. 20. | | Sobota d. 21. | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | żądano | płacono | żądano | płacono | żądano | płacono | żądano | płacono | żądano | płacono | żądano | płacono |
| WEKSLE. | | | | | | | | | | | | |
| Berlin 100 t. a vista | 109,95 | 109,65 | 109,95 | 109,65 | 109.95 | 109,65 | 110,10 | 109,80 | 110,10 | 109,80 | 110,10 | 109,80 |
| Gdańsk dito. dito | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| Hamburg 300 B. M. | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| Londyn 1 ft. st. 3 mies. | 7,37 | 7,35 | 7,37 | $7,35\frac{1}{2}$ | 7,37 | $7.35\frac{1}{2}$ | 7,38 | 7,36 | $7,37\frac{1}{2}$ | $7,35\frac{1}{2}$ | 7,38 | 7,36 |
| Paryż 300 fr. 10 dni | 87.60 | 87,30 | 87,45 | | $87,52\frac{1}{2}$ | $87,22\frac{1}{2}$ | 87,60 | — | $87,52\frac{1}{2}$ | $87,22\frac{1}{2}$ | 87,60 | $87,37\frac{1}{2}$ |
| Wiedeń 150 fl. 2m | 90,90 | — | 99,90 | — | 99,90 | — | $99,67\frac{1}{2}$ | — | 99.75 | $99,37\frac{1}{2}$ | 99.90 | 99,60 |
| vista | 101,25 | — | — | — | — | — | — | — | 101,10 | 100,95 | — | — |
| Petersburg 100 rs. 3 mies. | 98,50 | 98,25 | 98,50 | 98,25 | 98,50 | 98,25 | 98,50 | — | 98,50 | 98,25 | 98.50 | 98,25 |
| a vista | 100,10 | 99,90 | 100,10 | 99,90 | 100,10 | 99,90 | 100,10 | 99,90 | 100,10 | 100, | 100,10 | 100, |
| Moskwa 100 rs. 1 mies. | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| AKCJE i OBLIGACJE. | | | | | | | | | | | | |
| Akcje wielkiéj kompanji kolei żel. za 125 rs. | — | 138, | — | 138, | — | 138, | — | 138, | — | 138, | — | 138, |
| $4\frac{1}{2}$ % obl. dito 2000 fr. 500 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 96,50 | — | — |
| Akcje kolei żel. Warsz. Wiedeń. | 103, | 101,50 | 102, | 101, | 102, | 101, | 102, | 101, | 102, | 101, | 102, | 101, |
| Obl. drog. żel. Warsz. Wied. po 500 fr. | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 84, | — | — |
| 5% obl. Warsz. Wied. 100 tal. | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 103, | — | — |
| Akcje kolei żel. Warsz. Bydgos. 100 rs. | 73,25 | — | 73, | 72.50 | 73, | 72,75 | 73. | 72,25 | 72,50 | 71,50 | 72,50 | 71,75 |
| „ „ „ „ „ 500 „ | 77, | — | 77. | 76, | 77, | 76, | 77, | 76, | 76,50 | 75,50 | 76,50 | 75,50 |
| 5% Akcje kolei żel. Warsz. Teresp | — | 116,50 | — | 116,50 | — | 116,50 | — | 116,50 | — | 116,50 | 117, | 116, |
| Obligi „ „ „ „ „ | — | — | — | — | — | — | — | — | 106,50 | — | — | — |
| 5% Akcje „ „ Fabr. Łódzkiéj | 109, | 108, | 109, | 108, | 109, | 108, | 109, | 108, | 109, | 108, | 109, | 108, |
| Akcje B. H. W. z wpłatą 250 | — | — | — | — | — | — | — | — | 358, | — | — | — |
| Akcje B. H. w Ł. rs. (250) z wyp. 100 | — | — | — | — | — | — | — | — | 135, | | — | — |
| Akcje Banku Dysk. rs. (250) | 286, | 283, | — | — | — | — | — | — | 285, | 283, | — | — |
| Akcje Warsz. Tow. Ubez. od Ogn. z wpł. 125 rs. | 132, | — | 132, | | 132, | | 132. | — | 132. | 130, | — | — |
| Akcje Tow. Łaz. i Łaź. (excl div) 500 rs. | — | 518, | 525, | — | | | — | 130, | 525, | | — | — |
| PAPIERY PUBLICZNE. | | | | | | | | | | | | |
| Obligi Skarbowe rs. 100 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 89, | — | — |
| „ cząstkowe złp. 500 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| Certyfikaty Bankowe A. złp. 300 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 111, | — | — |
| „ „ B. „ 200 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 51, | — | — |
| „ „ bezprocentowe | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 34, | — | — |
| Dowody Komis. Likwid. 100 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 80, | — | — |
| Listy Zastawne 100 rs. 1-a serja | 94,40 | 94.10 | 94,40 | 94,10 | 94,40 | 94,10 | 94,40 | 94.10 | 94,30 | 94, | 94,15 | 93,85 |
| „ „ 100 „ 2-éj „ | 93,30 | 93, | 93,30 | 93, | 93,30 | 93, | 93,30 | 93, | 93,20 | 92,90 | 93,15 | 92,85 |
| „ „ nowe z r. 1869 | 93,30 | 92, | 93,30 | 93, | 93,30 | 93, | 93.30 | 93, | 93,20 | 92,90 | 93,15 | 92,85 |
| Obligi Tow. Kred. Ziemsk. za 100 rs. | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| Listy Zastawne Miasta Warszawy | 89,60 | 89,30 | 89,55 | 89,25 | 89,55 | 89,25 | 89,50 | 89,20 | 89,55 | 89,25 | 89,45 | 89,15 |
| 4% Listy Likwidacyjne | 78,75 | 78,45 | 78,80 | 78,50 | 78,80 | 78,50 | 78,85 | 78,55 | 78,85 | 78,55 | 78,90 | 78,60 |
| 5-ta pożycz. Rosyjska z r. 1864 Stieglitza | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 90 | — | — |
| 6-ta „ „ „ 1865 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| 5% Bilety Banku Państwa z r. 1860 | — | — | — | — | — | — | — | — | 95, | — | 95, | — |
| 4% Metaliki za Luty | 100,35 | — | — | — | — | — | 100.35 | — | 100,35 | — | — | — |
| „ Sierpień | 100,35 | — | — | — | — | — | 100,35 | — | 100,35 | — | — | — |
| 5% Pożyczka rosyjska premjowa z r. 1864 | — | — | — | — | — | — | 153, | — | 153, | — | 153, | — |
| „ „ „ ostemplowana | — | — | — | — | — | — | 153, | — | 153, | — | 153, | — |
| „ „ „ 1866 | — | — | — | — | — | — | 150,50 | — | 150,50 | — | 150,50 | — |
| „ „ „ ostemplowana | — | — | — | — | — | — | 150,50 | — | 150,50 | — | 150,50 | — |
| 5% Listy Zastawne Rosyjskie | 108,50 | 107,50 | 108,50 | 107,50 | — | | 109, | — | 109, | — | 109, | 108,25 |
| MONETY i BANKNOTY. | | | | | | | | | | | | |
| Półimperjał rs. | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 6,05 | — | — |
| Dukaty holenderskie nowe „ | — | — | — | — | — | — | — | — | — | $3,62\frac{1}{2}$ | — | — |
| „ Austrjackie „ | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| Pruskie bilety Kassowe „ | — | — | — | — | — | — | — | — | $1,10\frac{1}{2}$ | — | — | — |
| Bilety bankowe Austrjackie „ | — | — | — | — | — | — | — | — | 68, | — | — | — |

Wartość kuponu d. 21 Grudnia: Listów Zastawnych starych $198\frac{8}{9}$, nowych $248\frac{11}{18}$ L. Ż. m. Warszawy $111\frac{2}{9}$ List. likwidac, $22\frac{2}{9}$ Oblig. skarb. $88\frac{8}{9}$ Pożyczki premjowéj 1em. $219\frac{1}{9}$ 2em. $135\frac{1}{9}$.

Wydawcy **L. Redlich i A. Bachner.** Дозволено Цензурою. Redaktor **S. Czarnowski.**

w Drukarni i Litografji Ch. Keltera, ulica Tłomackie Nr. 570 (6) w Warszawie.